

ĢENERĀLADVOKĀTES JULIANAS KOKOTES [JULIANE KOKOTT],

SECINĀJUMI

sniegti 2009. gada 19. februārī¹

I — Ievads

1. Aplūkojamais lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu rada Tiesai izdevību noskaidrot, kādas prasības ir piemērojamas, lai konstatētu saskaņotas darbības ar pret konkurenci vērstu mērķi EKL 81. panta 1. punkta izpratnē.

2. Galvenokārt ir jānoskaidro, vai, pieņemot, ka pastāv pret konkurenci vērsts mērķis, ir jāveic konkrētu tirgus apstākļu, iesaistīto uzņēmumu rīcības tirgū un to rīcības ietekmes uz konkurenci pārbaude. Turklāt ir jāizskata, kādi nosacījumi attiecībā uz pierādīšanas apjomu no Kopienu tiesībām izriet gadījumā, ja EKL 81. panta pārkāpums ir jākonstatē valsts līmenī notiekošā procesā.

3. Šiem jautājumiem ir ievērojama nozīme, efektīvi īstenojot Kopienu konkurences tiesības jaunajā decentralizētajā sistēmā, kas, modernizējot tiesības attiecībā uz aizliegto

vienošanos, tika ieviesta ar Regulu (EK) Nr. 1/2003². Atbildot uz šiem jautājumiem, ir jāņem vērā draudi, kas Eiropas iekšējam tirgum³, kā arī Eiropas patērētājiem rastos EK līguma konkurences noteikumu vājināšanās gadījumā.

II — Tiesiskais regulējums

A — Kopienu tiesiskais regulējums

4. Kopienu tiesiskā regulējuma ietvaru šajā lietā nosaka EKL 81. panta 1. punkts, kas ir izteikts šādā redakcijā:

1 — Oriģinālvaloda — vācu.

2 — Padomes 2002. gada 16. decembra Regula (EK) Nr. 1/2003 par to konkurences noteikumu īstenošanu, kas noteikti Līguma 81. un 82. pantā (OV 2003, L 1, 1. lpp.).

3 — Uz šiem draudiem nesēn ir norādījis, piemēram, ģenerālvokāts Hēlhuds [Geelhoed]; skat. viņa 2006. gada 12. septembra secinājumu lietā C-407/04 P *Dalmine/Komisija* (Krājums, I-829. lpp.) 136. un 137. punktu, uz ko ir veiktas atsaucis arī Tiesas 2007. gada 25. janvāri pasludinātajā spriedumā šajā lietā (84. punkts).

“Turpmāk norādītais ir aizliegts kā nesaderīgs ar kopējo tirgu: visi nolīgumi uzņēmumu starpā, uzņēmumu apvienību lēmumi un saskaņotas darbības, kas var iespaidot tirdzniecību starp dalībvalstīm un kuru mērķis vai sekas ir nepieļaut, ierobežot vai izkropļot konkurenci kopējā tirgū, un jo īpaši darbības, ar kurām

- d) līdzvērtīgos darījumos ar dažādiem tirdzniecības partneriem piemēro atšķirīgus nosacījumus, tādējādi radot tiem neizdevīgus konkurences apstākļus;
 - e) slēdzot līgumus, prasa, lai otra puse uzņemtos papildu saistības, kuras pēc savas būtības vai saskaņā ar nozares praksi nekādi nav saistītas ar attiecīgo līguma priekšmetu.”
- a) tieši vai netieši nosaka iepirkuma vai pārdošanas cenas vai kādus citus tirdzniecības nosacījumus;

5. Papildinot, ir jānorāda uz Regulu Nr. 1/2003, kuras 2. pantā ir iekļauti it īpaši šādi noteikumi attiecībā uz pierādīšanas pienākumu:

- b) ierobežo vai kontrolē ražošanu, tirgus, tehnikas attīstību vai investīcijas;

- c) sadala tirgus vai piegādes avotus;

“Jebkuros valstu vai Kopienas tiesas procesos Līguma 81. un 82. panta piemērošanai Līguma 81. panta 1. punkta vai 82. panta pārkāpuma pierādīšanas pienākums ir pusei vai iestādei, kas norāda uz iespējamo pārkāpumu. [...]”

6. Turklāt ir vērts norādīt uz Regulas Nr. 1/2003 piektā apsvēruma pēdējo teikumu:

“Šī regula neietekmē ne valstu noteikumus par pierādījumu apjomu, ne dalībvalstu konkurences iestāžu un tiesu pienākumus noskaidrot [tiesiski nozīmīgus] lietas faktus, ja šādi noteikumi un pienākumi ir saderīgi ar Kopienas tiesību aktu vispārējiem principiem [vispārējiem Kopienas tiesību principiem].”

2. Valsts konkurences tiesību aktu piemērošana nedrīkst izraisīt to līgumu, uzņēmumu apvienību lēmumu vai saskaņotu darbību aizliegšanu, kuras var ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm, bet kuras neierobežo konkurenci Līguma 81. panta 1. punkta nozīmē. [..]

[..]”

7. Attiecības starp EKL 81. pantu un valstu konkurences tiesību aktiem Regulas Nr. 1/2003 3. pantā ir noregulētas šādi:

“1. Ja dalībvalstu konkurences iestādes vai valstu tiesas piemēro valsts konkurences tiesību aktus attiecībā uz līgumiem, uzņēmumu apvienību lēmumiem vai saskaņotām darbībām Līguma 81. panta 1. punkta nozīmē, kas minētā noteikuma nozīmē var ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm, tās attiecībā uz šādiem līgumiem, lēmumiem vai saskaņotām darbībām piemēro arī Līguma 81. pantu. [..]

B — *Valsts tiesiskais regulējums*

8. Runājot par Nīderlandes tiesībām, šai lietai piemērojamo tiesību ietvaru veido Konkurences likums (*Mededingingswet*⁴, turpmāk tekstā — “*Mw*”) redakcijā, kas ir ieviesta ar 2004. gada 9. decembra likumu⁵, kurš stājies spēkā 2005. gada 1. jūlijā.

4 — *Wet van 22 mei 1997, houdende nieuwe regels omtrent de economische mededinging — Mededingingswet (Stb. 1997, 242. lpp.).*

5 — *Wet van 9 december 2004, houdende wijziging van de Mededingingswet in verband met het omvormen van het bestuursorgaan van de Nederlandse mededingingsautoriteit tot zelfstandig bestuursorgaan (Stb. 2005, 172. lpp.).*

9. *Mw* 1. pantā cita starpā ir paredzētas šādas jēdzienu definīcijas:

11. *Mw* 6. panta 1. punkta pārkāpuma gadījumā Nīderlandes Konkurences iestādes, tā saucamās “*NMa*”⁶, pārvaldes padome⁷ fiziskai vai juridiskai personai, kas pieļāvusi pārkāpumu, atbilstoši *Mw* 56. panta 1. punkta a) apakšpunktam var piemērot naudas sodu.

“Šajā likumā un uz tā balstītajās normās jēdzieni tiek lietoti šādā nozīmē:

[..]

III — Fakti un pamata lieta

h) saskaņotas darbības: saskaņotas darbības [EK] līguma 81. panta 1. punkta izpratnē;

Nīderlandes mobilo telekomunikāciju pakalpojumu tirgus

[..].”

10. *Mw* 6. panta 1. punktā ir noteikts:

12. Pamata lietā nozīmīgajā laika posmā 2001. gadā Nīderlandē savs mobilo sakaru tīkls bija pieciem uzņēmumiem, tas ir, *Ben Nederland BV*⁸ (tirgus daļa 10,6%), *KPN* (42,1%), *Dutchtone NV*⁹ (9,7%), *Libertel-Vodafone NV* (26,1%) un *Telfort Mobiel BV*¹⁰ (11,4%). Sestā tīkla izbūve nebija iespējama, jo vairs netika piešķirtas licences. Pieeja mobilo telekomunikāciju pakalpojumu tirgum bija iespējama, tikai noslēdzot vienošanos ar

“Nolīgumi uzņēmumu starpā, uzņēmumu apvienību lēmumi un uzņēmumu saskaņotas darbības, kuru mērķis vai sekas ir nepieļaut, ierobežot vai izkropļot konkurenci Nīderlandes tirgū vai tā daļā, ir aizliegti.”

6 — *Nederlandse Mededingingsautoriteit*.

7 — *Raad van bestuur*.

8 — Turpmāk tekstā — “*Ben*”.

9 — Turpmāk tekstā — “*Dutchtone*”.

10 — Turpmāk tekstā — “*Telfort*”.

vienu vai vairākiem no pieciem jau esošajiem uzņēmumiem.

standarta atlīdzību attiecīgi var papildināt dažādas piemaksas.

Priekšapmaksas paketes un pēcapmaksas līgumi Nīderlandē

13. Piedāvājot mobilo telekomunikāciju pakalpojumus, Nīderlandē tiek izšķirts starp tā saucamajām priekšapmaksas paketēm un pēcapmaksas līgumiem. Priekšapmaksas paketēm ir raksturīgi, ka klients maksā iepriekš; iegādājoties vai uzlādējot priekšapmaksas karti, viņš iegūst sarunu minūšu kredītu, turklāt viņš var telefonēt attiecīgi nopirktā kredīta apmēra ietvaros. Turpretim pēcapmaksas līgumu īpašība ir tā, ka par sarunu minūtēm, ko klients ir izmantojis noteiktā laikposmā, viņam vēlāk tiek izrakstīts rēķins; parasti papildus tiek iekasēta arī noteikta abonēšanas maksa, kurā var būt ietverts sarunu minūšu kredīts.

14. Noslēdzot vai pagarinot pēcapmaksas līgumu pie izplatītāja, šis pēdējais izsniedz mobilo telefonu un [mobilo sakaru] uzņēmums — SIM karti¹¹. Turklāt šis uzņēmums izplatītājam par katru noslēgto mobila telefona līgumu maksā atlīdzību. Atkarībā no izplatītāja un pārdotā līguma šo izplatītāja

11 — SIM karte (*Subscriber Identity Module*) ir čipkarte, kas tiek ielikta mobilajā telefonā un kalpo attiecīga lietotāja identifikācijai tīklā. Karte, tā teikt, iemēso lietotāja mobila telefona pieslēgumu.

2001. gada 13. jūnija sanāksme

15. 2001. gada 13. jūnijā ir notikusi mobilo sakaru uzņēmumu, kas Nīderlandes tirgū piedāvā mobilo telekomunikāciju pakalpojumus, pārstāvju sanāksme. Minētās sanāksmes laikā cita starpā tika apspriesta izplatītāja standarta atlīdzības par pēcapmaksas līgumiem samazināšana 2001. gada 1. septembrī vai laikā ap šo datumu. Kā tas izriet no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu, starp sanāksmes dalībniekiem ir notikusi arī konfidenciālas informācijas apmaiņa¹².

Pamata lieta

16. Ar 2002. gada 30. decembra paziņojumu (turpmāk tekstā — “iepriekšējais paziņojums”) *NMa* konstatēja, ka attiecībā uz mobila telefona līgumiem *Ben*, *Dutchtone*, *KPN*, *O₂* (*Telfort*) un *Vodafone* (agrāk — *Libertel-Vodafone*) savā starpā ir noslēgušas vienošanos vai attiecīgi saskaņojušas savas darbības. *NMa* secināja, ka attiecīgā rīcība

12 — Nīderlandes valdība papildinoši norāda, ka runa bija par aplūkojamās izplatītāju standarta atlīdzības samazināšanas apmēru, laiku un kārtību.

būtiski ierobežo konkurenci un tādējādi ir *Mw* 6. panta 1. punkta pārkāpums. Tādēļ attiecīgajiem uzņēmumiem tā piemēroja naudas sodu.

17. Par iepriekšējo paziņojumu pieci attiecīgie uzņēmumi iesniedza sūdzību.

18. Ar 2004. gada 27. septembra lēmumu par sūdzību *NMa T-Mobile* (agrāk — *Ben*), *KPN*, *Orange* (agrāk — *Dutchtone*), *Vodafone* un *O₂ (Telfort)* sūdzību daļēji atzina par pamatotu un daļēji — par nepamatotu. Atsaucot iebildumu par pret konkurenci vērstu vienošanos, tā uzturēja spēkā iebildumu par pret konkurenci vērstām saskaņotām darbībām un konstatēja, ka papildus *Mw* 6. panta 1. punkta pārkāpumam pastāv arī EKL 81. panta 1. punkta pārkāpums¹³. Naudas sodu *NMa* attiecīgi samazināja.

19. Par lēmumu par sūdzību *T-Mobile*, *KPN*, *Orange*, *Vodafone* un *Telfort* cēla prasību *Rechtbank te Rotterdam* [Roterdamas tiesā].

20. Ar 2006. gada 13. jūlija spriedumu *Rechtbank te Rotterdam* atcēla lēmumu par

13 — Atbilstoši Nīderlandes valdības norādēm šis konstatējums balstīts uz Regulas Nr. 1/2003 un it īpaši tās 3. panta 1. punkta stāšanās spēkā.

sūdzību un uzdeva *NMa* pieņemt jaunu lēmumu par sūdzību¹⁴.

21. Šo spriedumu *NMa* un trīs no attiecīgajiem uzņēmumiem — *T-Mobile*, *KPN* un *Orange* — pārsūdzēja *College van Beroep voor het bedrijfsleven* [Tirdzniecības un rūpniecības administratīvajā tiesā], kas ir iesniedzējtiesa¹⁵. Blakus tam *Vodafone* turpmāk arī ir iesaistīta pamata lietā kā dalībniece, turpretim atbilstoši iesniedzējtiesas sniegtajai informācijai *Orange* gadījumā tas tā vairs nav.

IV — Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu un tiesvedība Tiesā

22. Ar 2007. gada 31. decembra nolēmumu, kas Tiesā ir reģistrēts 2008. gada 9. janvārī, *College van Beroep voor het bedrijfsleven* apturēja tiesvedību un uzdeva Tiesai šādus trīs jautājumus prejudiciālā nolēmuma sniegšanai:

“1) Kādi kritēriji ir jāizmanto, piemērojot EKL 81. panta 1. punktu, lai izvērtētu, vai

14 — Kā izriet no lietas dokumentiem, *Rechtbank te Rotterdam* neuzskatīja, ka *Orange* un *Telfort* dalība saskaņotajās darbībās ir pierādīta.

15 — *NMa* apelācija attiecas uz *Orange* dalību saskaņotajās darbībās. Šajā sakarā iesniedzējtiesa savā lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu apstiprina iepriekšējās instances nostāju, ka *Orange* dalība nav pierādīta.

saskaņoto darbību mērķis ir nepieļaut, ierobežot vai izkropļot konkurenci kopējā tirgū?

Komisija ir sniegušas rakstveida un mutvārdu apsvērumus. *NMa* ir pievienojusies Nīderlandes valdības rakstveida apsvērumiem.

- 2) Vai EKL 81. pants ir interpretējams tādējādi, ka, valsts tiesai piemērojot šo noteikumu, pierādījumam par cēloņsakarību starp saskaņotām darbībām un rīcību tirgū ir jābūt iesniegtam un izvērtētam atbilstoši valsts tiesību normām, ciktāl šīs normas nav nelabvēlīgākas par tām, kuras attiecas uz līdzīgām [ar valsts tiesībām pamatotām] prasībām, un Kopienų tiesībās piešķirto tiesību īstenošanu praksē nepadara neiespējamu vai pārmērīgi sarežģītu?

V — Vērtējums

A — Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pieņemamība

- 3) Vai, piemērojot EKL 81. pantā paredzēto saskaņoto darbību jēdzienu, vienmēr pastāv cēloņsakarības starp saskaņotu darbību un rīcību tirgū prezumpcija, pat ja saskaņotas darbības ir notikušas vienreiz un uzņēmums, kurš piedalās saskaņotajās darbībās, turpina darboties tirgū, vai arī tikai tad, ja saskaņotas darbības ar zināmu regularitāti ir veiktas ilgu laika posmū?”

24. Attiecībā uz lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pieņemamību ir vērts īsi minēt divas nostājas.

25. Pirmkārt, iesniedzējtiesa lūdz interpretēt EKL 81. panta 1. punktu, lai gan pamata lietā apstrīdētais *NMa* lēmums galvenokārt ir balstīts uz valsts konkurences tiesībām (*Mw* 6. panta 1. punkts).

23. Tiesvedībā Tiesā *T-Mobile, KPN, Vodafone*, Nīderlandes valdība un Eiropas Kopienų

26. Tomēr ir neapstrīdami, ka *Mw* 6. panta 1. punkts saturiski ir pilnībā orientēts uz attiecīgo Kopienų tiesību noteikumu, ko

ietver EKL 81. panta 1. punkts. Attiecībā uz šādu gadījumu pastāvīgajā judikatūrā ir paredzēts, ka no Kopienu tiesībām pārņemto noteikumu vai jēdzienu vienveidīgā interpretācija nepārprotami ir Kopienu interesēs¹⁶.

27. Turklāt ar Regulas Nr. 1/2003 3. panta 1. punktu *NMa* ir uzlikts pienākums attiecībā uz saskaņotām darbībām, kas var ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm, blakus *Mw* 6. panta valsts noteikumam piemērot arī EKL 81. pantu. Atbilstoši minētajam *NMa* lēmumā par sūdzību kā tiesību pamatojums blakus *Mw* 6. panta 1. punktam tika izmantots arī EKL 81. panta 1. punkts. Līdz ar to šajā lietā EKL 81. panta 1. punktam loma ir ne tikai netieši kā atsaucei, interpretējot *Mw* 6. panta 1. punktu, bet arī tieši kā pamata lietas tiesību strīdam piemērojamam noteikumam.

28. Šādos apstākļos attiecībā uz iesniegto jautājumu, kuri skar EKL 81. panta interpretāciju, kā arī attiecības starp Kopienu tiesībām un valsts konkurences tiesībām, nozīmi lietas izlemšanā nav nekādu šaubu.

16 — Kā pēdējos skat. 2006. gada 14. decembra spriedumu lietā C-217/05 *Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio* (Krājums, I-11987. lpp., 19. un 20. punkts) un 2007. gada 11. decembra spriedumu lietā C-280/06 *ETI* u. c. (Krājums, I-10893. lpp., 21. un 26. punkts), kā arī tajos minēto judikatūru.

29. Otrkārt, *Vodafone* norāda, ka atbilde uz pirmo jautājumu neesot vajadzīga, jo tiesību stāvoklis jau esot skaidrs, ņemot vērā Komisijas publiskotos interpretācijas norādījumus¹⁷. Šajā sakarā ir jāatzīmē, ka, no vienas puses, Komisijas paziņojumi nav tiesiski saistoši un tāpēc nevar aizstāt Tiesas atbilstoši EKL 234. pantam notiekošajā tiesvedībā veikto interpretāciju. No otras puses, lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu būtu pieņemams pat tad, ja tiesību stāvoklis būtu skaidrs; tādā gadījumā, iespējams, vienīgi varētu būt piemērojama atbildes sniegšana motivētā rīkojuma kārtībā atbilstoši Tiesas Reglamenta 104. panta 3. punktam.

30. Visbeidzot, *Vodafone* uzskata, ka esot acīmredzams, ka šajā lietā stridīgajām darbībām neesot bijis pret konkurenci vērsti mērķis. Ņemot vērā ļoti nopietnas nesaņķas, kas starp lietas dalībniekiem par šo jautājumu bijušas gan pamata lietā, gan arī tiesvedībā Tiesā, šis vērtējums man šķiet maldīgs.

31. Tādējādi lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir pieņemams pilnā apmērā.

17 — *Vodafone* atsaucas uz Komisijas paziņojuma "Vadlīnijas EK līguma 81. panta 3. punkta piemērošanai" (OV 2004, C 101, 97. lpp.) 21. un 22. punktu.

B — *Prejudiciālo jautājumu vērtējums pēc būtības*

32. Trīs iesniedzējtiesas jautājumi kopumā ir vērsti uz to, lai noskaidrotu, kādas prasības ir piemērojamas, lai konstatētu pret konkurenci vērstas saskaņotas darbības EKL 81. panta 1. punkta izpratnē.

33. Turklāt runas nav tik daudz par saskaņoto darbību kā tādu definīciju. Atbilstoši pastāvīgajai judikatūrai tās ir koordinācijas veids uzņēmumu starpā, kas, nesasniedzot stadiju, kad to starpā tiek noslēgts nolīgums vārda tiešā nozīmē, apzināti aizstāj ar risku saistīto konkurenci ar praktisko sadarbību starp tiem¹⁸.

34. Šis lietas centrālais punkts turpretim ir saskaņoto darbību pret konkurenci vērstā rakstura vērtējums un ar to saistītās atšķirības noteikšana starp saskaņotām darbībām, kuru pret konkurenci vērstais raksturs izriet tikai *no to sekām*, un tādām darbībām, kas par

konkurencei pretējām ir uzskatāmas, jau *pamatojoties uz to mērķi*. It īpaši attiecībā uz pēdējo gadījumu iesniedzējtiesai nav skaidrības, vai un ciktāl, prezumējot pret konkurenci vērstu mērķi, tiek prasīta konkrēto tirgus apstākļu, iesaistīto uzņēmumu rīcības tirgū un to rīcības ietekmes uz konkurenci pārbaude.

1) Par pirmo prejudiciālo jautājumu: saskaņoto darbību, kuru mērķis ir konkurences ierobežošana, pieņēmuma kritēriji

35. Ar pirmo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, atbilstoši kādiem kritērijiem ir jānovērtē, vai saskaņoto darbību *mērķis* ir nepieļaut, ierobežot vai izkropļot konkurenci kopējā tirgū.

36. Kā zināms, *NMa* virknei Nīderlandes mobilo telekomunikāciju pakalpojumu uzņēmumu pārmet, ka 2001. gada jūnija sanāksmē tie esot apmainījušies ar konfidenciālu informāciju un to savstarpēji apsprieduši, kas savukārt esot novedis pie to rīcības tirgū saskaņošanas attiecībā uz noteiktu provīziju, kas tiek maksāta to attiecīgajiem izplatītājiem, samazināšanas.

18 — 1972. gada 14. jūlija spriedums lietā 48/69 *Imperial Chemical Industries/Komisija*, saukts "ICI/Kommission" (*Recueil*, 619. lpp., 64. punkts), un spriedums lietā 52/69 *Géigy/Komisija* (*Recueil*, 787. lpp., 26. punkts), 1975. gada 16. decembra spriedums apvienotajās lietās no 40/73 līdz 48/73, 50/73, no 54/73 līdz 56/73, 111/73, 113/73 un 114/73 *Suiker Unie u.c./Komisija* (*Recueil*, 1663. lpp., 26. punkts); 1981. gada 14. jūlija spriedums lietā 172/80 *Züchner* (*Recueil*, 2021. lpp., 12. punkts), turpmāk 1999. gada 8. jūlija spriedums lietā C-49/92 P *Komisija/Anic Partecipazioni* (*Recueil*, I-4125. lpp., 115. punkts) un 1999. gada 8. jūlija spriedums lietā C-199/92 P *Hüls/Komisija* (*Recueil*, I-4287. lpp., 158. punkts).

37. Ne katras informācijas apmaiņas starp konkurentiem mērķis obligāti ir nepieļaut, ierobežot vai izkropļot konkurenci iekšējā tirgū EKL 81. panta 1. punkta izpratnē¹⁹.

38. Turpretim tas, vai pastāv pret konkurenci vērsti mērķi, ir jāpārbauda, ievērojot katras konkrētas lietas apstākļus. Šajā sakarā nozīme ir tiem pašiem kritērijiem, kas ir piemērojami, novērtējot EKL 81. panta 1. punktā ietvertos nolīgumus uzņēmumu starpā un uzņēmumu apvienību lēmumus²⁰. Tādējādi judikatūra, kas ir izstrādāta saistībā ar nolīgumiem un lēmumiem, ir piemērojama uzņēmumu saskaņotām darbībām.

39. Saskaņā ar šo judikatūru prezumpcijas par pret konkurenci vērstu mērķi izejas punkts ir saskaņoto darbību saturs²¹ un

19 — Šāda mērķa esamība netika atzīta, piemēram, 2006. gada 23. novembra spriedumā lietā C-238/05 *Asnef-Equifax* (Krājums, I-11125. lpp., 46.–48. punkts), attiecībā uz Spānijas sistēmu kredītinformācijas apmaiņu.

20 — Iepriekš 18. zemsvītras piezīmē minētie spriedumi lietā *ICI*/Komisija, 64. un 65. punkts; lietā *Komisija/Anic Participazioni*, 112. un 123. punkts, un lietā *Hüls*/Komisija, 164. punkts.

21 — 1966. gada 30. jūnija spriedums lietā 56/65 *LTM* (*Recueil*, 282., 303. lpp.), 1983. gada 8. novembra spriedums apvienotajās lietās no 96/82 līdz 102/82, 104/82, 105/82, 108/82 un 110/82 *IAZ International Belgium u.c./Komisija* (*Recueil*, 3369. lpp., 25. punkts) un 2008. gada 20. novembra spriedums lietā C-209/07 *Beef Industry Development Society un Barry Brothers*, saukts "BIDS" (Krājums, I-8637. lpp., 16. punkts).

mērķi²², turklāt iesaistīto personu subjektīvos nodomus, lielākais, var izskatīt papildu kārtā, bet tie nav izšķiroši²³. Tāpat vērā ir jāņem saimnieciskās un tiesiskās attiecības, kurās saskaņotas darbības iekļaujas²⁴.

40. Izskatāmajā lietā iemesls strīdam ir darbību saskaņošanas starp Nīderlandes mobilo sakaru pakalpojumu sniedzējiem saturs un saimnieciskie papildu apstākļi. Izsakoties vienkāršoti, gan iesniedzējtiesa, gan arī *T-Mobile*, *KPN* un *Vodafone* šaubās, vai, ņemot vērā saskaņoto darbību priekšmetu un šo darbību saimnieciskos papildu apstākļus, var būt runa par pret konkurenci vērstu mērķi EKL 81. panta 1. punkta izpratnē.

41. Ievērojot šīs šaubas, turpmāk sīkāk jāaplūko kritēriji, atbilstoši kuriem ir jānovērtē tādu saskaņoto darbību kā tās, kas tiek apstrīdētas pamata lietā, mērķa pret konkurenci vērstais raksturs.

22 — Iepriekš 21. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *LTM*, 303. lpp.; 1978. gada 1. februāra spriedums lietā 19/77 *Miller/Komisija* (*Recueil*, 131. lpp., 7. punkts), 1984. gada 28. marta spriedums apvienotajās lietās 29/83 un 30/83 *CRAM un Rheinzink/Komisija* (*Recueil*, 1679. lpp. 26. punkts), 2006. gada 6. aprīļa spriedums lietā C-551/03 P *General Motors/Komisija* (Krājums, I-3173. lpp., 66. punkts) un iepriekš 21. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *BIDS*, 21. punkts.

23 — Iepriekš 21. zemsvītras piezīmē minētais spriedums apvienotajās lietās *IAZ International Belgium u.c./Komisija*, 25. punkts, un iepriekš 22. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *General Motors/Komisija*, 77. un 78. punkts; tajā pašā ziņā iepriekš 21. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *BIDS*, 21. punkts.

24 — Iepriekš 21. zemsvītras piezīmē minētie spriedumi lietā *LTM*, 303. lpp., un apvienotajās lietās *IAZ International Belgium u.c./Komisija*, 25. punkts; iepriekš 22. zemsvītras piezīmē minētie spriedumi apvienotajās lietās *CRAM un Rheinzink/Komisija*, 26. punkts, un lietā *General Motors/Komisija*, 66. punkts, un iepriekš 21. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *BIDS*, 16. punkts; skat. arī 1966. gada 13. jūlija spriedumu apvienotajās lietās 56/64 un 58/64 *Consten un Grundig/Komisija* (*Recueil*, 322., 391. lpp.).

a) Vispārējās piezīmes attiecībā uz jēdzienu “pret konkurenci vērstas mērķis”

42. Vispirms ir jāatgādina, ka pret konkurenci vērstas mērķis un pret konkurenci vērstas sekas saistībā ar EKL 81. panta 1. punktā paredzēto aizliegumu ir nevis kumulatīvi, bet alternatīvi nosacījumi²⁵. Citiem vārdiem sakot, saskaņotas darbības neatkarīgi no to sekām ir aizliegtas jau tad, ja ar tām cenšas īstenot pret konkurenci vērstu mērķi²⁶. Ja ir noteikts, ka mērķis ir nepieļaut, ierobežot vai izkropļot konkurenci kopējā tirgū, nav vajadzības ņemt vērā konkrētas saskaņoto darbību sekas²⁷. Prot, šādas darbības ir aizliegtas pat tad, ja tirgū nerodas nekādas pret konkurenci vērstas sekas²⁸.

- 25 — Iepriekš 21. zemsvītras piezīmē minētie spriedumi lietā *LTM*, 303. un nākamā lpp., un lietā *BIDS*, 15. punkts; skat. arī 1997. gada 17. jūlija spriedumu lietā *C-219/95 P Ferriere Nord/Komisija (Recueil, I-4411. lpp., 13.–15. punkts)*.
- 26 — Iepriekš 18. zemsvītras piezīmē minētie spriedumi lietā *Komisija/Anic Partecipazioni*, 123. punkts, un lietā *Hüls/Komisija*, 164. punkts, un 1999. gada 8. jūlija spriedums lietā *C-235/92 P Montecatini/Komisija (Recueil, I-4539. lpp., 124. punkts)*.
- 27 — Pastāvīgā judikatūra kopš iepriekš 24. zemsvītras piezīmē minētā sprieduma apvienotajās lietās *Consten un Grundig/Komisija*, 390. un nākamā lpp.; skat. piemēram, 1985. gada 30. janvāra spriedumu lietā *123/83 Clair (Recueil, 391. lpp., 22. punkts)* un, kas attiecas uz nesēnāku laiku, 2002. gada 15. oktobra spriedumu apvienotajās lietās *C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, no C-250/99 P līdz C-252/99 P un C-254/99 P Limburgse Vinyl Maatschappij u. c./Komisija (Recueil, I-8375. lpp., 491. punkts)*, 2004. gada 7. janvāra spriedumu apvienotajās lietās *C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P un C-219/00 P Aalborg Portland u.c./Komisija (Recueil, I-123. lpp., 261. punkts)*, 2006. gada 21. septembra spriedumu lietā *C-105/04 P Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied/Komisija (Krājums, I-8725. lpp., 125. punkts)*, iepriekš 21. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *BIDS*, 15. punkts, un 2008. gada 18. decembra spriedumu apvienotajās lietās *C-101/07 P un C-110/07 P Coop de France Bétail un Viande/Komisija (Krājums, I-10193. lpp., 87. punkts)*.
- 28 — Iepriekš 18. zemsvītras piezīmē minētie spriedumi lietā *Komisija/Anic Partecipazioni*, 122. punkts, un lietā *Hüls/Komisija*, 163. punkts, un iepriekš 26. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Montecatini/Komisija*, 123. punkts.

43. Darbību aizliegums, pamatojoties vienīgi uz to pret konkurenci vērstu mērķi, ir pamatots ar to, ka noteiktu veidu vienošanās starp uzņēmumiem jau pēc to rakstura var tikt uzskatītas par normālai konkurences funkcionēšanai kaitējošām²⁹. Šādu, kā tas ir atzīts, sociāli kaitīgu darbību aizliegums *per se* (tā saucamie “*per-se* aizliegumi”) nodrošina tiesisko drošību un ļauj visiem tirgus dalībniekiem attiecīgi orientēt savu darbību. Turklāt šādā veidā var saprātīgi taupīt konkurences iestāžu un tiesu resursus.

44. Saskaņoto darbību ar pret konkurenci vērstu mērķi jēdzienu noteikti nevar interpretēt pārmērīgi plaši³⁰, jo jāņem vērā, ka EKL 81. panta 1. punkta pārkāpuma gadījumā skartajiem uzņēmumiem var rasties ievērojamas sekas³¹. Tāpat attiecīgo jēdzienu nevar interpretēt pārmērīgi šauri, lai neizslēgtu primārajās tiesībās paredzēto “pārkāpuma, kura pamatā ir mērķis”, jēdzienu un EKL 81. panta 1. punktam neatņemtu tā praktiskās

- 29 — Iepriekš 21. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *BIDS*, 17. punkts.
- 30 — Attiecībā uz EKL 81. panta 1. punkta (iepriekš — EK līguma 85. panta 1. punkts) pamatā “ierobežoto raksturu” skat. 1968. gada 29. februāra spriedumu lietā *24/67 Parke (Recueil, 85., 112. lpp.)*.
- 31 — Atbilstoši Regulas Nr. 1/2003 23. panta 2. punktam iesaistītam uzņēmumam, kas tīši vai nolaidības dēļ pārkāpj EKL 81. pantu, var piemērot naudas sodu līdz 10% no tā kopējā apgrozījuma iepriekšējā uzņēmējdarbības gadā (attiecībā uz valsts iestāžu sankcijām skat. 5. panta 1. punkta ceturto ievilkumu). Bez šīs sankcijas uzņēmumam atbilstoši Regulas Nr. 1/2003 7. panta 1. punktam (5. panta 1. punkta pirmais ievilkums) ar lēmumu var tikt uzlikts pienākums izbeigt konstatētu pārkāpumu. Turklāt trešām personām var attiecīgi būt zaudējumu atbildības prasījumi.

iedarbības daļu. Jau no EKL 81. panta 1. punkta formulējuma izriet, ka aizliegtas ir gan saskaņotas darbības ar pret konkurenci vērstu mērķi, gan arī šādas darbības ar pret konkurenci vērstām sekām³².

45. Pretēji tam, ko, šķiet, uzskata iesniedzējtiesa, “pārkāpuma, kura pamatā ir mērķis”, aizliegumu nevar izprast, piemēram, tādējādi, ka pret konkurenci vērstu mērķis rada tikai prettiesiskuma zināma veida pieņēmumu, kas tomēr var tikt atspēkots, ja konkrētā gadījumā nevar pierādīt negatīvo ietekmi uz tirgū notiekošiem procesiem³³. Šādas interpretācijas rezultātā nepieļaujamā veidā tiktu savstarpēji sajauktas abas EKL 81. panta 1. punktā neatkarīgi viena otrai blakus norādītās pārkāpuma sastāva alternatīvas: saskaņotu darbību ar pret konkurenci vērstu mērķi aizliegums, no vienas puses, un saskaņotu darbību ar pret konkurenci vērstām sekām aizliegums, no otras puses.

46. Līdz ar to, ja pieņēmums par pret konkurenci vērstu mērķi tiek padarīts atkarīgs no konkrētu pret konkurenci vērstu seku esamības vai trūkuma konkrētā gadījumā konstatējuma, neatkarīgi no tā, vai ir domātas sekas attiecībā uz konkurentiem, patērētājiem vai vispārējo sabiedrību, tas noved pārāk tālu. EKL 81. panta 1. punktā paredzētajam aizliegumam pietiek jau ar to, ja,

32 — Šajā sakarā skat. iepriekš 18. zemsvītras piezīmē minētos spriedumus lietā Komisija/*Anic Participazioni*, 125. punkts, un lietā *Hüls*/Komisija, 166. punkts, un iepriekš 26. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *Montecatini*/Komisija, 126. punkts.

33 — Iesniedzējtiesa gan burtiski nemin pieņēmuma noteikumu, bet tomēr uzsvēr vajadzību novērst “nepareizu pozitīvu rezultātu”.

pamatojoties uz esošo pieredzi, saskaņotas darbības potenciāli var izraisīt negatīvas sekas attiecībā uz konkurenci³⁴. Citiem vārdiem sakot, saskaņotām darbībām vienīgi jābūt *konkrēti* — tas ir, ievērojot to attiecīgas tiesiskās un saimnieciskās sakarības, — *piemērotām*³⁵, lai tās varētu novest pie konkurences kopējā tirgū nepieļaušanas, ierobežošanas vai izkropļošanas. Tam, vai un kādā apmērā šādas pret konkurenci vērstās sekas patiešām rodas, var būt nozīme, tikai nosakot iespējamā naudas soda apmēru un piesakot zaudējumu atlīdzības prasījumus.

47. Visbeidzot, no EKL 81. panta 1. punkta izrietošs “konkurences pārkāpuma, kura pamatā ir mērķis”, aizliegums tādējādi līdzinās krimināltiesībās pazīstajiem *Gefährdungsdelikten* [noziedzīgi nodarījumi, kuru sastāvam pietiek jau ar objekta apdraudējumu]: personai, kas automašīnu vada nozīmīgā alkohola vai narkotiskā reibuma stāvoklī, vairumā tiesisko kārtību ir piemērojamas kriminālās vai administratīvās sankcijas, turklāt neatkarīgi no tā, vai ceļu satiksmē šī persona kādu patiešām ir apdraudējusi vai pat izraisījusi negadījumu. Tādā pašā ziņā uzņēmumi, kas tirgū izmanto saskaņotas darbības ar pret konkurenci vērstu mērķi, pārkāpj Eiropas konkurences tiesības un tiem var tikt piemērots naudas sods; šajā sakarā tam, vai noteiktiem tirgus dalībniekiem vai vispārējai sabiedrībai konkrētā gadījumā patiešām ir nodarīti zaudējumi, nav nozīmes.

34 — Šajā sakarā skat. iepriekš 17. zemsvītras piezīmē minētās Komisijas Vadlīnijas, 21. punkts.

35 — Tajā pašā ziņā, lai gan attiecībā uz EKL 82. pantu, skat. manus 2006. gada 23. februāra secinājumus lietā C-95/04 P *British Airways*/Komisija (2007. gada 5. marta spriedums, Krājums, I-2331. lpp., 68.–74. punkts).

48. Nekas cits neizriet arī no Pirmās instances tiesas sprieduma lietā *GlaxoSmithKline Services/Komisija*³⁶, uz ko atsaucas *KPN*. Ir jāatzīst, ka no lielā mērā neviennozīmīgi formulētā šī sprieduma 147. punkta izriet, ka to, vai vienošanās ir vērsta pret konkurenci, nevis varot izsecināt tikai no tās formulējuma analīzes, kas tiek veikta šīs vienošanās kontekstā, bet gan ir “obligāti” jāaplūko arī tās sekas. Es uzskatu, ka ar to bija domāts tikai paust, ka vienošanās (vai darbību) mērķis ir jāaplūko nevis abstrakti, bet konkrēti, tas ir — ievērojot tās attiecīgas tiesiskās un saimnieciskās sakarības, turklāt ņemot vērā attiecīga tirgus īpatnības. *GlaxoSmithKline Services* gadījumā šīs īpatnības atbilstoši Tiesas viedoklim izpaudās tā, ka valsts regulējuma esamības dēļ cenas lielā mērā neatradās brīva piedāvājuma un pieprasījuma ietekmē un to noteica vai kontrolēja valsts varas iestādes. Ņemot par pamatu šādu izpratni, starp sprieduma lietā *GlaxoSmithKline Services/Komisija* 147. punktu un manis šo secinājumu 46. punktā norādīto nav nekādas pretrunas. Turpretim, ja sprieduma lietā *GlaxoSmithKline Services/Komisija* 147. punkts būtu izprotams tā, ka, izdarot pieņēmumu par pret konkurenci vērstu mērķi, katrā ziņā (“obligāti”) ir jākonstatē konkrētas sekas attiecībā uz konkurenci, Tiesa būtu pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā.

49. Ja piemēro pareizo pieeju, tad, kā jau norādīts, izdarot secinājumu par pret konkurenci vērsta mērķa esamību, nav jāveic saskaņoto darbību konkrēto seku pārbaude; šīm saskaņotajām darbībām ir jābūt vienīgi *konkrēti piemērotām*, lai radītu pret konkurenci vērsta sekas.

36 — Pirmās instances tiesas 2006. gada 27. septembra spriedums lietā T-168/01 *GlaxoSmithKline Services/Komisija* (Krājums, II-2969. lpp.).

b) Pret konkurenci vērsts mērķis tādā situācijā kā izskatāmais gadījums

50. Šajā gadījumā konstatētās saskaņotās darbības *NMA* saista ar to, ka vairāki Nīderlandes mobilo telekomunikāciju pakalpojumu sniedzēji apmainījušies ar informāciju par šo sniedzēju nodomu samazināt noteiktas to attiecīgajiem izplatītājiem maksājamās provīzijas.

51. Šāda konfidencialās darījumu informācijas par konkurentu plānojamo rīcību tirgū apmaiņa to starpā pamatā ir piemērota, lai izraisītu pret konkurenci vērsta sekas, jo ar to var samazināt vai pat novērst tirgū notiekošo procesu nenoteiktības pakāpi un līdz ar to izraisīt iesaistīto uzņēmumu konkurences ierobežošanu³⁷. Tam, vai šāda informācijas apmaiņa bija kontaktu nodibināšanas pamata priekšmets, vai arī tā ir notikusi, kontaktu nodibināšanu, kam pašai par sevi nebija pret konkurenci vērsta mērķa, izmantojot par izdevību (vai attiecīgi tās aizsegā), šajā sakarā nav nozīmes³⁸.

37 — 1998. gada 28. maija spriedums lietā C-7/95 P *Deere/Komisija* (*Recueil*, I-3111. lpp., 88. punkts, skatot to kopā ar 90. punktu), 2003. gada 2. oktobra spriedums lietā C-194/99 P *Thyssen Stahl/Komisija* (*Recueil*, I-10821. lpp., 81. punkts) un iepriekš 19. zemsviras piezīmē minētais spriedums lietā *Asnef-Equifax*, 51. un 62. punkts; līdzīgi jau bija paredzēts iepriekš 18. zemsviras piezīmē minētajā spriedumā lietā *ICI/Komisija*, 101., 112. un 119. punkts.

38 — Šajā sakarā skat. iepriekš 22. zemsviras piezīmē minēto spriedumu lietā *General Motors/Komisija*, 64. punkts, un iepriekš 21. zemsviras piezīmē minēto spriedumu lietā *BIDS*, 21. punkts.

— Konkurentu informācijas apmaiņas problemātika uz konkurences patstāvības postulāta fona

52. Ir jāņem vērā, ka saimnieciskās darbības subjektu patstāvība ir funkcionējošās konkurences pamatnosacījums. Tādēļ arī EK līguma konkurences noteikumu pamatā ir doma, ka katram saimnieciskās darbības subjektam ir patstāvīgi jānosaka, kādu politiku kopējā tirgū tas plāno veikt. Šis patstāvības postulāts iestājas pret jebkādu tiešu vai netiešu kontaktu nodibināšanu starp saimnieciskās darbības subjektiem, ar ko uzņēmums ietekmē savu konkurentu rīcību tirgū vai tos informē par lēmumiem vai apsvērumiem par savu paša rīcību tirgū, ja šādā veidā var rasties konkurences nosacījumi, kas neatbilst normāliem attiecīgā tirgus nosacījumiem³⁹.

53. Tas ir piemērojams it īpaši tad, ja informācijas apmaiņa attiecas uz lielā mērā koncentrētu oligopolu tirgu⁴⁰. Šķiet, ka Nīderlandes mobilo telekomunikāciju pakalpojumu tirgum 2001. gadā bija tieši tāda struktūra: kā

39 — Iepriekš 18. zemsvītras piezīmē minētie spriedumi apvienotajās lietās *Suiker Unie* u.c./Komisija, 173. un 174. punkts, un lietā *Züchner*, 13. un 14. punkts; iepriekš 37. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Deere*/Komisija, 86. un 87. punkts; iepriekš 18. zemsvītras piezīmē minētie spriedumi lietā Komisija/*Anic Partecipazioni*, 116. un 117. punkts, un lietā *Hüls*/Komisija, 159. un 160. punkts, un iepriekš 19. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Asnef-Equifax*, 52. un 53. punkts; līdzīgi skat. iepriekš 21. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *BIDS*, 34. punkts.

40 — Iepriekš 37. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Deere*/Komisija, 88. punkts, skatot to kopā ar 90. punktu, un iepriekš 19. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Asnef-Equifax*, 58. punkts; iepriekš 37. zemsvītras piezīmē minētajā spriedumā lietā *Thyssen Stahl*/Komisija, 86. un 87. punkts, Tiesa skaidro, ka informācijas apmaiņas sistēma konkurences noteikumus var pārkāpt arī tad, ja attiecīgā tirgus gadījumā runas *nav* par lielā mērā koncentrētu oligopolu tirgu.

tas izriet no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu, tikai pieciem uzņēmumiem bija pašu mobilo sakaru tīkls, turklāt viena no tiem — *KPN* — tirgus daļa pat pārsniedza 40%; turklāt citu neatkarīgu tīklu izbūve pieejamo licenču neesamības dēļ nebija iespējama⁴¹.

54. Tam, vai par savu ielānoto rīcību tirgū savus konkurentus vienpusēji informēja tikai viens uzņēmums, vai arī par saviem attiecīgajiem apsvērumiem un nodomiem viens otru informēja visi iesaistītie uzņēmumi, šajā sakarā nav nozīmes. Tas tāpēc, ka, pat ja tikai viens uzņēmums uzdrošinās neslēpties un sniegt saviem konkurentiem konfidenciālu informāciju par savu nākotnes darījumu politiku, nedrošība par nākotnes notikumiem tirgū samazinās visiem dalībniekiem un rodas konkurences samazināšanās un saskaņotās darbības starp tiem draudi.

— Tiešā saistība ar gala patērētājiem piemērojāmām cenām nav vajadzīga

55. Valsts tiesa, *KPN* un *Vodafone* iebilst, ka šajā lietā informācijas apmaiņa un saskaņotās darbības esot skārusi tikai izplatītāju provīzijas un tām neesot bijis nekādas tiešas

41 — Šajā sakarā skat. iepriekš šo secinājumu 12. punktu.

ietekmes uz gala patērētājiem piemērojamām cenām. Gala patērētājiem piemērojamās cenas tiek noteiktas tikai attiecībās starp konkrētu mobilo telekomunikāciju pakalpojumu sniedzēju un tā klientu, uz ko izplatītājam neesot nekādas ietekmes.

lai aizsargātu atsevišķu konkurentu vai patērētāju tiešās intereses, bet lai aizsargātu *tirgus struktūru* un līdz ar to *konkurenci pašu par sevi (kā institūtu)*. Šādā veidā, protams, pastarpināti tiek aizsargāts arī patērētājs. Proti, ja tiek traucēta konkurence kā tāda, galu galā ir jāuztraucas arī par negatīvo ietekmi uz patērētājiem⁴².

56. Šis arguments nav pamatots. Saskaņotām darbībām pret konkurenci vērsti mērķis var būt arī tad, ja tiešā ietekme uz patērētājiem un to maksājamām cenām nepastāv.

57. EKL 81. panta 1. punkts jau pēc sava formulējuma ir pavisam vispārīgi vērsti pret *konkurences kopējā tirgū nepieļaušanu, ierobežošanu vai izkropļošanu*. Dažādajos regulējuma piemēros, kas ir iekļauti EKL 81. panta 1. punkta a)–e) apakšpunktā, tāpat nav atrodams tādā veidā izteikts ierobežojums, ka aizliegta būtu tikai pret konkurenci vērstā darījumu prakse, kurai ir tieša ietekme uz gala patērētājiem.

58. Tieši pretēji, EKL 81. pants ir daļa no sistēmas, kurai ir jāaizsargā konkurence iekšējā tirgū no traucējumiem (EKL 3. panta 1. punkta g) apakšpunkts). Tādējādi EKL 81. pants, kā arī pārējie līguma konkurences noteikumi, ir paredzēti tikai un vispirms nevis

59. Tātad saskaņotām darbībām pret konkurenci vērsti mērķis nekādā ziņā nav tikai tad, ja tās ir piemērotas, lai *tieši* ietekmētu patērētāju un tā maksājamās cenas vai, kā to izsaka *T-Mobile*, “consumer welfare”. Tieši pretēji, pret konkurenci vērstā mērķa esamība ir jāpieņem jau tad, ja saskaņotas darbības ir piemērotas, lai nepieļautu, ierobežotu vai izkropļotu *konkurenci kopējā tirgū*. Proti, tas ietver netiešu norādi, ka saskaņotām darbībām vismaz netieši var būt negatīva ietekme arī uz patērētāju.

60. EKL 81. panta 1. punktā norādītā aizlieguma sašaurināšana, piemērojot to tikai darbībām, kurām ir tieša ietekme uz patērētājiem, šai attiecībā uz iekšējo tirgu centrālajai normai atņemtu lielu tās praktiskās iedarbības daļu.

42 — Attiecībā uz visu norādīto kopumā skat. manus secinājumus iepriekš 35. zemsvītras piezīmē minētajā lietā *British Airways/Komisija*, 68. punkts.

— Pietiek arī ar informācijas apmaiņu par atsevišķiem konkurences aspektiem

darbībām piemīt pret konkurenci vērsti mērķis.

61. Pretēji iesniedzējtiesas netieši norādītajai izpratnei turklāt nav vajadzīgs, lai darbību saskaņošana notiktu attiecībā uz visiem konkurences aspektiem. Pret konkurenci vērsti mērķis tai var būt arī tad, ja tā attiecas tikai uz atsevišķiem konkurences aspektiem, tādiem kā izplatītāja standarta atlidzība.

62. Proti, ja uzņēmums vienpusēji samazina saviem izplatītājiem maksājamas provīzijas, tad normālā gadījumā tas ir pamats mazākam attiecīgo izplatītāju stimulam būt par starpnieku ligumu noslēgšanai starp attiecīgo uzņēmumu un gala patērētājiem. Noteiktos apstākļos tas var būt attiecīgā uzņēmuma tirgus daļu apdraudošs faktors, it īpaši tāpēc, ka neatkarīgiem izplatītājiem⁴³ var šķīst pievilcīgāk būt starpniekam citu uzņēmumu precēm, tās piedāvājot pastiprināti⁴⁴. Šo — katrā ziņā normālos konkurences apstākļos pastāvošo — saimniecisko risku uzņēmums novērš vai katrā ziņā samazina tad, ja attiecīgās provīzijas tas samazina nevis vienpusīgi, bet, kā tas ir šajā gadījumā, saskaņoto darbību ietvaros vairāk vai mazāk vienlaikus, jo līdz ar to tas samazina nenoteiktību attiecībā uz tā konkurentu rīcību tirgū. Šādā veidā var nonākt pie konkurences kopējā tirgū nepieļaušanas vai katrā ziņā ierobežošanas vai izkropļošanas. Tādējādi šādām saskaņotajām

63. Šajā gadījumā papildus vēra ir jāņem, ka, raugoties no mobilo sakaru pakalpojumu sniedzēju redzes punkta, izplatītāju provīzijas ir iepirkuma cenas pakalpojumiem, ko attiecīgie izplatītāji tiem sniedz, piedaloties pēcapmaksas ligumu noslēgšanā kā starpnieki. Kā ir pamatoti uzsvērusi Komisija, no EKL 81. panta 1. punkta a) apakšpunktā norādītā normatīvā piemēra izriet, ka darbību saskaņošanai attiecībā uz iepirkuma cenām ir ar Kopienu tiesībām aizliegts pret konkurenci vērsti mērķis.

— Par tirgus apstākļu ietekmi uz konkurentu rīcību

64. Turpinājumā *Vodafone* norāda, ka, pamatojoties uz attiecīgajā laikposmā prevalējošiem tirgus apstākļiem, izplatītāju standarta atlidzība esot bijusi katrā ziņā jāsamazina. Ja uzņēmumu paralēlā rīcība izriet no tirgus struktūras un tajā esošām saimnieciskām attiecībām, tā neesot jāskaidro ar kādu pret konkurenci vērstu mērķi.

43 — Atbilstoši Nīderlandes valdības norādēm 2001. gadā Nīderlandē vairuma pēcapmaksas ligumu noslēgšana ir notikusi, piedaloties neatkarīgajiem izplatītājiem.

44 — Saskaņā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu tas, kādā veidā un ar kādiem pārdošanas paņēmieniem pēcapmaksas ligumi tiek pārdoti patērētājiem, šajā gadījumā nosaka izplatītājs.

65. Pat pieņemot, ka *Vodafone* atbilstošajā laikā pastāvošo tirgus apstākļu vērtējums būtu uzskatāms par pareizu, arī šis arguments mani nepārliciecinā.

66. Ir jāatzīst, ka ne katra paralēlā konkurentu rīcība tirgū ir obligāti jāskaidro ar to, ka konkurenti savu rīcību ar pret konkurenci vērstu mērķi ir savstarpēji saskaņojuši⁴⁵. Pamats tam, ka tirgū aktīvie uzņēmumi līdzīgā veidā veic noteiktas savas rīcības korekcijas, var būt arī vispārējā tirgus situācija⁴⁶.

67. Attiecībā uz konkrēta uzņēmuma veicamo korekciju precīzo laika brīdi, apmēru un kārtību tomēr var turpināt pastāvēt būtiska nenoteiktība. Informācijas apmaiņai, kura ir piemērota, lai starp iesaistītajām personām novērstu tieši šo paliekošo nenoteiktību, ir pret konkurenci vērsti mērķis. Atbilstoši lietā pieejamai informācijai šajā gadījumā ir notikusi tieši tāda informācijas apmaiņa un tādējādi starp šo lietu un *Zellstoff* lietu, uz ko atsaucas *Vodafone*, pastāv būtiska atšķirība⁴⁷.

68. Saistībā ar 2001. gada jūnija sanākumi notikušās informācijas apmaiņas priekšmets bija ne tik daudz tas, ka apstākļi varētu izraisīt noteiktu provīziju korekcijas — vismaz viena no konkurentiem gadījumā šķiet, ka tas bija

klūvis zināms jau iepriekš —, bet, tieši pretēji, jautājums, kā attiecīgajai korekcijai būtu jānotiek, tas ir, kurā brīdī, kādā apmērā un atbilstoši kādai kārtībai paredzētā izplatītāju standarta provīziju samazināšana attiecīgajiem uzņēmumiem būtu jāveic.

69. Nav nekādu pieturas punktu tam, ka saimnieciskās situācijas 2001. gadā dēļ katra efektīvās konkurences attiecībā uz iespējamās izplatītāju standarta provīziju samazināšanas laika brīdi, apmēru un kārtību iespēja būtu bijusi izslēgta⁴⁸.

70. Ar EKL 81. pantu saimnieciskās darbības subjektiem nav aizliegts piemērot savu darbību attiecīga tirgus apstākļiem un tādējādi inteligēnti reaģēt gan uz iespējamām saimniecisko un tiesisko pamatnosacījumu izmaiņām, gan arī uz iespējamām citu uzņēmumu rīcības tirgū izmaiņām⁴⁹. Tomēr ar EKL 81. pantu ir aizliegts šādas korekcijas veikt, brīvās konkurences spēles nosacījumus izslēdzot, piemēram, tādējādi, ka konkurenti saskaņo savas pozīcijas attiecībā uz nākotnes rīcību tirgū un, līdz ar to, zināmā mērā izvairās no konkurences spiediena un ar to saistītajiem tirgus riskiem.

45 — 1993. gada 31. marta spriedums apvienotajās lietās 89/85, 104/85, 114/85, 116/85, 117/85 un no 125/86 līdz 129/85 *Ahlström Osakeyhtiö u.c./Komisija*, saukts "Zellstoff II" (*Recueil*, I-1307. lpp., 126. punkts); tajā pašā ziņā iepriekš 22. zemsviras piezīmē minētais spriedums apvienotajās lietās *CRAM un Rheinzink/Komisija*, 20. punkts, skatot to kopā ar 18. punktu.

46 — Šajā sakarā skat. ģenerālvokāta Meirā [*Mayras*] 1972. gada 2. maija secinājumus iepriekš 18. zemsviras piezīmē minētajā lietā *ICI/Komisija*, uz ko atsaucas *Vodafone*. Ģenerālvokāts Meirā uzskata, ka, lai darbības klasificētu kā saskaņotas darbības EEK līguma 85. panta 1. punkta izpratnē (pašlaik — EKL 81. panta 1. punkts), ir vajadzīgs, lai "ši darbība neizrietētu vai vismaz galvenokārt neizrietētu no tirgus struktūras un tajā pastāvošajām saimnieciskajām attiecībām" (skat. minēto secinājumu pirmās sadaļas pirmās nodaļas D daļu; izcēlums arī oriģinālā).

47 — Iepriekš 45. zemsviras piezīmē minētais spriedums lietā *Zellstoff II; Vodafone* atsaucas uz šī sprieduma no 85.–88., 123., un 124. punktu, kuros tomēr nav iekļauti nekādi Tiesas izteiktie tiesību apsvērumi.

48 — Tādā pašā ziņā skat. 1980. gada 29. oktobra spriedumu apvienotajās lietās no 209/78 līdz 215/78 un 218/78 *van Landewyck u.c./Komisija* (*Recueil*, 3125. lpp., 153. punkts), 1985. gada 10. decembra spriedumu apvienotajās lietās no 240/82 līdz 242/82, 261/82, 262/82, 268/82 un 269/82 *Stichting Sigarettenindustrie u.c./Komisija* (*Recueil*, 3831. lpp., 24.–29. punkts) un iepriekš 26. zemsviras piezīmē minēto spriedumu lietā *Montecatini/Komisija*, 127. punkts.

49 — Iepriekš 18. zemsviras piezīmē minētie spriedumi apvienotajās lietās *Suiker Unie u.c./Komisija*, 174. punkts, un lietā *Züchner*, 14. punkts; iepriekš 37. zemsviras piezīmē minētais spriedums lietā *Deere/Komisija*, 87. punkts; iepriekš 18. zemsviras piezīmē minētie spriedumi lietā *Komisija/Anic Participazioni*, 117. punkts, un lietā *Hüls/Komisija*, 160. punkts, un iepriekš 19. zemsviras piezīmē minētais spriedums lietā *Asnef-Equifax*, 53. punkts.

71. Ja šādām darbībām nebūtu piemērojams EKL 81. pants, tad visbeidzot konkurenti tiktu aizsargāti no konkurences un iesaistīto uzņēmumu interesēm tiktu piešķirta priekšrocība pār publiskām interesēm nodrošināt neizkropļotu konkurenci (EKL 3. panta 1. punkta g) apakšpunkts). Tomēr Eiropas konkurences tiesību mērķim jābūt vērstam *nevis uz konkurentu, bet gan konkurences aizsardzību*, jo no tā netieši gūst labumu arī patērētāji un vispārējā sabiedrība.

c) Starpsecinājums

— Konfidenciālas informācijas apmaiņai starp konkurentiem pret konkurenci vērsts mērķis piemīt tad, ja šī apmaiņa ir piemērota, lai novērstu pastāvošo noteiktību par iesaistīto uzņēmumu plānojamo rīcību tirgū un tādējādi apdraudētu brīvās konkurences spēles noteikumus.

2) Par otro prejudiciālo jautājumu: cēloņsakarības starp darbību saskaņošanu un rīcību tirgū prezumpcija

72. Tātad var izdarīt šādu starpsecinājumu:

73. Ar otro jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai prasības attiecībā uz cēloņsakarības starp saskaņotām darbībām un rīcību tirgū pierādījumu izriet tikai no Kopienų tiesībām, vai arī, ievērojot noteiktas Kopienų tiesību robežas, no valsts tiesībām.

— Saskaņotām darbībām pret konkurenci vērsts mērķis EKL 81. panta 1. punkta izpratnē ir tad, ja, atbilstoši to saturam un nolūkam, kā arī ievērojot to tiesisko un saimniecisko kontekstu, šīs darbības ir konkrēti piemērotas, lai nepieļautu, ierobežotu vai izkropļotu konkurenci kopējā tirgū. Tam, vai šāda konkurences nepieļaušana, ierobežošana vai izkropļošana patiešām iestājas, tāpat kā saskaņoto darbību tiešai ietekmei uz gala patērētājiem, nav nozīmes.

74. Saskaņoto darbību EKL 81. panta 1. punkta izpratnē jēdzienam ir trīs priekšnosacījumi: pirmkārt, darbību saskaņošana starp

iesaistītajiem uzņēmumiem; otrkārt, saskaņošanai atbilstoša šo uzņēmumu rīcība tirgū un, treškārt, kauzālā sakarība starp darbību saskaņošanu un rīcību tirgū⁵⁰, tomēr netiek prasīts, lai šī rīcība tirgū kā tāda izraisītu konkrētu konkurences ierobežojumu⁵¹.

75. Atbilstoši Tiesas judikatūrai ir spēkā atspēkojamā prezumpcija, ka uzņēmumi, kas piedalījušies darbību saskaņošanā un turpmāk paliek aktīvi tirgū, nosakot savu rīcību šajā tirgū, ņem vērā informāciju, ar kuru tie apmainās ar saviem konkurentiem; pierādījums par pretējo ir jāsniedz attiecīgajiem uzņēmumiem⁵².

76. *College van Beroep voor het bedrijfsleven* jautājums ir vērsts uz to, lai noskaidrotu, vai šī Kopienu līmenī iedibinātā kauzālā prezumpcija ir jāņem par pamatu arī valsts iestādēm un tiesām, kad piemēro EKL 81. pantu.

50 — Iepriekš 18. zemsvītras piezīmē minētie spriedumi lietā Komisija/*Anic Participazioni*, 118. punkts, un lietā *Hüls*/Komisija, 161. punkts.

51 — Iepriekš 18. zemsvītras piezīmē minētie spriedumi lietā Komisija/*Anic Participazioni*, 124. punkts, un lietā *Hüls*/Komisija, 165. punkts; iepriekš 26. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Montecatini*/Komisija, 125. punkts, un iepriekš 27. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied*/Komisija, 139. punkts.

52 — Iepriekš 18. zemsvītras piezīmē minētie spriedumi lietā Komisija/*Anic Participazioni*, 121. un 126. punkts, un lietā *Hüls*/Komisija, 162. un 167. punkts.

77. Vai un ar kādiem nosacījumiem kauzālā sakarība starp darbību saskaņošanu un rīcību tirgū var tikt prezumēta, ir pierādīšanas jautājums. Pierādīšanas jautājumus gan bieži uzskata par materiālo tiesību problēmu⁵³. Tomēr izskatāmajā gadījumā no saskaņoto darbību jēdziena kā tāda vienīgi izriet, ka attiecībā uz iesaistīto uzņēmumu rīcību tirgū saskaņošanai ir jābūt kauzālai. Pretēji tam un citādi, nekā uzskata Komisija un Nīderlandes valdība, saskaņoto darbību jēdziens atbilstoši EKL 81. panta 1. punktam neietver nekādas norādes, kādos apstākļos kauzalitāti starp darbību saskaņošanu un rīcību tirgū var uzskatīt par pierādītu.

78. Tiesvedībās, kurās tiek izskatīti Komisijas ar aizliegtās vienošanās tiesībām saistītie lēmumi, Kopienu tiesas pierādīšanas jautājumus vienmēr izskatījušas, atsaucoties uz vispārēji atzītiem principiem, jo tiešais regulējums nepastāv. Tas, ka strīdos par pārkāpumu pret konkurenci esamību Komisijai tās konstatētie pārkāpumi ir jāpierāda, iesniedzot pierādījumus, kas tiesiski pietiekamā veidā pierāda pārkāpumu veidojošo faktu esamību, visbeidzot ir balstīts uz principu "*necessitas probandi incumbit ei qui agit*"⁵⁴. Šajā sakarā

53 — Šķiet, ka citādi ir nospriests Tiesas 1997. gada 17. jūlija spriedumā lietā C-242/95 *GT-Link* (*Recueil*, I-4449. lpp., 23. punkts, skatot to kopā ar 26. punktu).

54 — Pastāvīgā judikatūra; piemēram, 1998. gada 17. decembra spriedums lietā C-185/95 P *Baustahlgewebe*/Komisija (*Recueil*, I-8417. lpp., 58. punkts), iepriekš 18. zemsvītras piezīmē minētie spriedumi lietā Komisija/*Anic Participazioni*, 135. punkts, un lietā *Hüls*/Komisija, 154. punkts; iepriekš 26. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Montecatini*/Komisija, 179. punkts, un 2004. gada 6. janvāra spriedums apvienotajās lietās C-2/01 P un C-3/01 P *BAI* un Komisija/*Bayer* (*Recueil*, I-23. lpp., 62. punkts).

Tiesa par pietiekamiem ir uzskatījusi arī netiešos pierādījumus⁵⁵.

79. Turpretim Tiesa ir noteikusi, ka EK līguma 86. panta piemērošanu (pašlaik — EKL 82. pants), ko veic valsts iestādes, galvenokārt regulē valsts tiesības⁵⁶, proti, arī tiktāl, ciktāl runa ir par EK līguma 86. panta pārkāpuma pierādīšanu⁵⁷. Nav saskatāms nekāds pamats, kādēļ attiecībā uz EKL 81. pantu (agrāk — EK līguma 85. pants) būtu piemērojama cita nostādne⁵⁸, kas turklāt nav atkarīgs no tā, vai pierādīšanas jautājumi ir pieskaitāmi materiālajām vai procesuālajām tiesībām.

80. Pa to laiku Regulas Nr. 1/2003 2. pantā gan ir iekļauts tiešs Kopienų tiesību regulējums saistībā ar *pierādīšanas pienākumu*, kas attiecas arī uz valsts līmeņa procesiem par EKL 81. un 82. panta piemērošanu. Tomēr pretēji Komisijas viedoklim tādas cēloņsakarības prezumpcijas gadījumā kā tā, kas tiek aplūkota šajā lietā, runa ir nevis par pierādī-

šanas pienākumu vai apgriezto pierādīšanas pienākumu⁵⁹, bet gan par *pierādīšanas apjoma* jautājumu⁶⁰.

81. Valsts tiesvedībā nepieciešamo pierādīšanas apjomu Kopienų tiesības arī turpmāk neregulē. Īpaši skaidrs tas ir tad, ja 2. pantu aplūko, ņemot vērā, kas ir teikts Regulas Nr. 1/2003 preambulā. Kā ir paredzēts tās piektajā apsvērumā, šī regula valstu noteikumus par pierādīšanas apjomu neietekmē. Līdz ar to Kopienų tiesības nekavē valsts tiesas, piemērojot EKL 81. un 82. pantu, pierādīšanas apjomu noteikt atbilstoši attiecīgajām valsts tiesībām, kas savukārt nav atkarīgs no tā, vai pierādīšanas apjoma jautājumus uzskata par materiālo tiesību vai procesuālo tiesību daļu.

82. Tomēr, piemērojot savus valsts noteikumus un principus attiecībā uz pierādīšanas apjomu, valsts tiesa ir pakļauta zināmām

55 — Daudzu spriedumu starpā skat. iepriekš 27. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu apvienotajās lietās *Aalborg Portland u.c./Komisija*, 81. punkts, kā arī attiecībā uz neseno laiku 2007. gada 25. janvāra spriedumu apvienotajās lietās C-403/04 P un C-405/04 P *Sumitomo Metal Industries* un *Nippon Steel/Komisija* (Krājums, I-729. lpp., 47. punkts) un iepriekš 27. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu apvienotajās lietās *Coop de France Bétail et Viande/Komisija*, 88. punkts.

56 — Iepriekš 53. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *GT-Link*, 23. punkts.

57 — Iepriekš 53. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *GT-Link*, 26. punkts.

58 — Šajā sakarā skat. 1993. gada 10. novembra spriedumu lietā C-60/92 *Otto* (*Recueil*, I-5683. lpp., 14. punkts).

59 — Iepriekš 18. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Hüls/Komisija*, 155. punkts, un iepriekš 26. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Montecatini/Komisija*, 181. punkts.

60 — *Pierādīšanas apjoms* nosaka to, pastāvot kādiem nosacījumiem konkrēts fakts ir uzskatāms par pierādītu. Tas ir jānoskaidro no *pierādīšanas pienākuma*, par ko šajā lietā nav strīda. *Pierādīšanas pienākums*, no vienas puses, nosaka to, kam ir jāizvirza fakti un attiecīgajā gadījumā jāiesniedz ar tiem saistītie pierādīšanas līdzekļi (*subjektīvs* vai *formāls* pierādīšanas pienākums, kas tiek saukts arī par pierādīšanas istenošanas pienākumu); no pierādīšanas pienākuma sadalījuma, no otras puses, izriet tas, kam tiek uzlikts nespējas noskaidrot lietas apstākļus vai attiecīgi apgalvojumu nepierādāmības risks (*objektīvs* vai *materiāls* pierādīšanas pienākums). Papildinoši skat. manas norādes darbā Kokott, J., *Beweislastverteilung und Prognoseentscheidungen bei der Inanspruchnahme von Grund- und Menschenrechten*, Berline un Heidelberg, 1993, 12. un nākamās lpp.

Kopienų minimālām prasībām, kas izriet, pirmkārt, no ekvivalences principa (līdzvērtības princips), otrkārt, no efektivitātes principa un, treškārt, no vispārējiem Kopienų tiesību principiem⁶¹.

83. Vispirms, runājot par *līdzvērtības* principu, — valsts pamatnostādnes attiecībā uz pierādīšanas apjomu nedrīkst būt konstruētas neizdevīgāk, salīdzinot ar tām, kas ir piemērojamas attiecīgajos atbilstoši valsts konkurences tiesībām notiekošajos procesos. Tādos gadījumos kā aplūkojamais gadījums tas nozīmē, ka attiecībā uz EKL 81. panta pārkāpuma pierādījumu valsts konkurences iestādei nedrīkst piemērot augstākas pierādīšanas prasības nekā gadījumā, ja runa būtu par *Mw* 6. panta pārkāpuma pierādījumu. Izskatāmajā gadījumā līdzvērtības princips, ciktāl saskatāms, nerada problēmas.

84. Turpmāk, runājot par *efektivitātes* principu, — valsts pamatnostādnes attiecībā uz pierādīšanas apjomu EK līgumā ietvertu konkurences noteikumu īstenošanu nedrīkst padarīt par neiespējamu vai to pārmērīgi apgrūtināt. Turklāt Kopienų tiesību pārkāpumu gadījumā valsts tiesībās ir jānodrošina efektīvas, samērīgas un preventīvas sankcijas⁶².

85. Šajā sakarā it īpaši ir jāievēro, ka kopš 2004. gada 1. maija⁶³ EKL 81. un 82. panta konkurences noteikumi tiek piemēroti decentralizētā sistēmā, kas lielā mērā balstīta uz valsts iestāžu un tiesu līdzdarbību⁶⁴. Turklāt izšķirošā nozīme ir tam, ka konkurences noteikumu vienotā piemērošana Kopienā paliek nodrošināta. Ja, īstenojot konkurences noteikumus atbilstoši EKL 81. un 82. pantam, rastos pārāk lielas novirzes dalībvalstu iestāžu un tiesu starpā, tas būtu pretrunā ne vien fundamentālajam mērķim nodrošināt vienādus konkurences nosacījumus uzņēmumiem Eiropas iekšējā tirgū, bet arī rūpēm par

61 — No vienas puses, skat. formulējumu Regulas Nr. 1/2003 piektā apsvēruma beigās, saskaņā ar ko valstu noteikumiem par prasībām jābūt saderīgām ar vispārīgajiem Kopienų tiesību principiem; no otras puses, skat. pastāvīgo judikatūru kopš 1976. gada 16. decembra sprieduma lietā 33/76 *Rewe-Zentralfinanz* un *Rewe-Zentral* (*Recueil*, 1989. lpp., 5. punkts), par ekvivalences principa un efektivitātes principa ievērošanu saistībā ar konkurences tiesībām notiekošajā tiesvedībā skat. it īpaši iepriekš 53. zemsvirvas piezīmē minēto spriedumu lietā *GT-Link*, 26. punkts; 2001. gada 20. septembra spriedumu lietā C-453/99 *Courage* un *Crehan* (*Recueil*, I-6297. lpp., 29. punkts), 2006. gada 13. jūlija spriedumu apvienotajās lietās no C-295/04 līdz C-298/04 *Manfredi* u.c. (Krājums, I-6619. lpp., 62. un 71. punkts) un 2007. gada 18. janvāra spriedumu lietā C-421/05 *City Motors Groep* (Krājums, I-653. lpp., 34. punkts).

62 — Pastāvīgā judikatūra kopš 1989. gada 21. septembra sprieduma lietā 68/88 Komisija/Grieķija (*Recueil*, 2965. lpp., 23. un 24. punkts); skat., piemēram, 2005. gada 3. maija spriedumu apvienotajās lietās C-387/02, C-391/02 un C-403/02 *Berlusconi* u.c. (Krājums, I-3565. lpp., 65. punkts) un 2006. gada 4. jūlija spriedumu lietā C-212/04 *Adeneler* u.c. (Krājums, I-6057. lpp., 94. punkts).

63 — Šis datums nozīmē pāreju uz modernizētām procesuālām tiesībām saistībā ar aizliegto vienošanos atbilstoši Regulai Nr. 1/2003 (skat. tās 45. panta otro daļu).

64 — Šajā sakarā skat. it īpaši Regulas Nr. 1/2003 ceturto, sesto, septīto, astoto, divdesmit pirmo un divdesmit otro apsvērumu. Arī attiecībā uz laiku pirms 2004. gada 1. maija Tiesa jau bija uzsvērusi lojalitātes pienākumu, kas valsts tiesām ir konkurences jomā (2000. gada 14. decembra spriedums lietā C-344/98 *Masterfoods* un *HB* (*Recueil*, I-11369. lpp., 49. punkts)).

patērētāju interešu vienotu aizsardzību visā Kopienā. Tāpēc EKL 81. un 82. panta vienveidīgās piemērošanas mērķis kā sarkanais pavediens vijas caur Regulu Nr. 1/2003⁶⁵.

86. Protams, ka tas nenozīmē dalībvalstu pienākumu pierādīšanas apjomu, kas to attiecīgajās iekšējās tiesībās ir piemērojams, lai konstatētu EKL 81. panta pārkāpumu, visās detaļās pielīdzināt pierādīšanas apjomam, ko Kopienas tiesas parasti piemēro, pārbaudot Komisijas saistībā ar EKL 81. pantu pieņemto lēmumu likumību. Kā atklāj Regulas Nr. 1/2003 piektais apsvēruma, noteiktas novirzes dalībvalstu praksē Kopienas likumdevējs šajā sakarā ir apzināti ņēmis vērā⁶⁶. Kā pamatoti uzsver *KPN*, decentralizētai tiesību īstenošanas sistēmai tās piemīt vienmēr.

87. Tomēr, ja EKL 81. vai 82. panta pārkāpuma pierādīšanai no valsts konkurences

iestāžu vai privātu prasītāju⁶⁷ puses valsts tiesas uzstādītu tik augstas prasības, ka šāda pierādīšana būtu pārmērīgi apgrūtināta vai pat neiespējama, tas būtu nesavienojams ar efektivitātes principu. It īpaši valsts tiesas nevar neņemt vērā konkurences noteikumu pārkāpumu konstatēšanā tipiskās pierādīšanas īpatnības.

88. Šis īpatnības izpaužas arī tādējādi, ka vairumā gadījumu pret konkurenci vērstas prakses vai vienošanās esamība jāizsecina no virknes netiešu pierādījumu, kuri, vērtējot kopumā un cita loģiska izskaidrojuma neesamības gadījumā, var veidot konkurences noteikumu pārkāpuma pierādījumu⁶⁸. Parasti darbības un sanāksmes, kas ir saistītas ar rīcību, kura ir vērstā pret konkurenci, un vienošanās noslēgšanu, netiek slepeni, un dokumentācija par tām tiek ierobežota līdz minimumam⁶⁹.

65 — Skat. it īpaši Regulas Nr. 1/2003 3. panta 1. un 2. punktu. Turklāt ir jānorāda, piemēram, uz šīs regulas 11. un 16. pantu un tās preambulas pirmo, četrpadsmito, septiņpadsmito, deviņpadsmito, divdesmit pirmo un divdesmit otro apsvērumu.

66 — Lidzīgi apsvērumi ir jau iepriekš atrodami judikatūrā; skat. iepriekš 58. zemesvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *Otto*, 14. punkta pēdējais teikums, un iepriekš 53. zemesvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *GT-Link*, 23.–26. punkts.

67 — Attiecībā uz tā saucamo konkurences tiesību "private enforcement" skat. it īpaši 61. zemesvītras piezīmē minētos spriedumus lietā *Courage un Crehan* un apvienotajās lietās *Manfredi* u.c.; par efektivitātes principa piemērošanu saistībā ar civiltiesisko prasījumu īstenošanu vispārīgi skat. arī 2004. gada 15. janvāra spriedumu lietā *C-230/01 Penycoed (Recueil, I-937. lpp., 36. un 37. punkts)*.

68 — Saistībā ar EKL 81. pantu skat., piemēram, iepriekš 27. zemesvītras piezīmē minētos spriedumus apvienotajās lietās *Aalborg Portland* u.c./Komisija, 57. punkts, un lietā *Nederlandsche Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied/Komisija*, 94. un 135. punkts; 2006. gada 21. septembra spriedumu lietā *C-113/04 P Technische Unie/Komisija* (Krājums, I-8831. lpp., 165. punkts) un iepriekš 55. zemesvītras piezīmē minēto spriedumu apvienotajās lietās *Sumitomo Metal Industries und Nippon Steel/Komisija*, 51. punkts; saistībā ar EKL 82. pantu skat., piemēram, 1989. gada 13. jūlija spriedumu apvienotajās lietās 110/88, 241/88 un 242/88 *Lucazeau* u.c. (*Recueil*, 2811. lpp., 25. punkts) un iepriekš 53. zemesvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *GT-Link*, 42. punkts.

69 — Iepriekš 27. zemesvītras piezīmē minētais spriedums apvienotajās lietās *Aalborg Portland* u.c./Komisija, 55. punkts, un iepriekš 55. zemesvītras piezīmē minētais spriedums apvienotajās lietās *Sumitomo Metal Industries* un *Nippon Steel/Komisija*, 51. punkts.

89. Ar šim konkurences noteikumu pārkāpumu pierādīšanas īstenošanas īpatnībām tajā skaitā ir saistīts tas, ka attiecīgi iestādei vai privātam lietas dalībniekam, kam ir uzlikts pierādīšanas pienākums, ir jābūt iespējamam izdarīt noteiktus secinājumus, pamatojoties uz pieredzē dibinātajiem no tipiskās notikumu gaitas izrietošajiem konstatējumiem. Tad pretējai pusei, kas parasti ir konkurences pārkāpumā apsūdzēts uzņēmums, ir jāiebilst tieši pret šiem *prima facie* izdarītajiem un uz konstatējumiem, kas izriet no pieredzes, kā arī tipisko notikumu gaitu balstītiem secinājumiem; pretējā gadījumā ar šiem secinājumiem pietiek, lai ievērotu pierādīšanas pienākuma prasības⁷⁰. Citiem vārdiem sakot, runa ir par pienākuma izklāstīt apstākļus mijiedarbību, kas attiecībā uz jautājumu par objektīvo pierādīšanas pienākumu ir primārs⁷¹.

90. Arī Tiesas attiecībā uz saskaņotām darbībām atzītā cēloņsakarības starp darbību saskaņošanu un rīcību tirgū prezumpcija nav nekas cits kā pieļaujams no tipiskās notikumu gaitas izdarīts secinājums, kas balstīts uz no pieredzes izrietošiem konstatējumiem. Proti, ja ir pierādīts, ka starp diviem vai vairākiem

uzņēmumiem ir notikusi darbību saskaņošana un šie uzņēmumi pēc tam tirgū ir rīkojušies veidā, kas atbilst tieši šai saskaņošanai, tas norāda uz kausālās sakarības starp darbību saskaņošanu un rīcību tirgū prezumpcijas iespēju, izņemot gadījumu, ja uzņēmumi, iesniedzot pierādījumus par pretējo, sniedz citu loģisku savas rīcības tirgū skaidrojumu⁷².

91. Tātad, ja, kā tas ir šajā lietā, uzņēmumi apmainās ar informāciju par iespējamo savu izplatītāju atbildības samazināšanu un pēc tam patiešām vairāk vai mazāk paralēli veic šādu samazināšanu, tad, ja nav sniegts cits loģisks izskaidrojums, būtu grūti pieņemt, ka minētā informācijas apmaiņa vismaz daļēji nav bijusi iemesls rīcībai tirgū⁷³. Tas tāpēc, ka parastā gadījumā jāpieņem, ka uzņēmumi, kas piedalās saskaņotajās darbībās un turpmāk paliek aktīvi tirgū, ņem vērā informāciju, ar kuru tie apmainās ar saviem konkurentiem, nosakot savu rīcību šajā tirgū⁷⁴.

70 — Šajā ziņā skat. iepriekš 27. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu apvienotajās lietās *Aalborg Portland u.c./Komisija*, 79. punkts; līdzīgi tika nospriests jau iepriekš 68. zemsvītras piezīmē minētajā spriedumā apvienotajās lietās *Lucazeau u.c.*, 25. punkts.

71 — Šajā sakarā skat. arī manus 2005. gada 8. decembra secinājumus iepriekš 27. zemsvītras piezīmē minētajā lietā *Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied/Komisija*, 73. punkts.

72 — Šajā ziņā skat. iepriekš 18. zemsvītras piezīmē minētos spriedumus lietā *Komisija/Anic Participazioni*, 121. un 126. punkts, un lietā *Hüls/Komisija*, 162. un 167. punkts; turklāt skat. šo secinājumu 66. punktu un iepriekš 45. zemsvītras piezīmē minēto judikatūru.

73 — Šajā sakarā vēlreiz skat. arī šo secinājumu 64.–71. punktu.
74 — Iepriekš 18. zemsvītras piezīmē minētie spriedumi lietā *Komisija/Anic Participazioni*, 121. punkts, un lietā *Hüls/Komisija*, 162. punkts.

92. Visbeidzot ir jāatgādina, ka, valsts iestādēm un tiesām izmeklējot EKL 81. un 82. panta pārkāpumus un piemērojot par tiem sodus, tās saista vispārējie Kopienų tiesību principi un it īpaši Kopienų līmenī atzītās pamattiesības⁷⁵. Šo konkurences tiesību pārkāpumu sodīšanas procesā piemērojamo pamattiesību skaitā ietilpst nevainīguma prezumpcija⁷⁶; tā ir dalībvalstu kopīgo konstitucionālo tradīciju daļa un turklāt izriet no Eiropas cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 6. panta 2. punkta⁷⁷; nesēn tā tika iekļauta arī Eiropas Savienības Pamatiesību hartas 48. panta 1. punktā⁷⁸.

93. Tomēr, ja konkurences procesos no tipiskās notikumu gaitas tiek izdarīti noteikti secinājumi, kas balstīti uz no pieredzes izrietošiem konstatējumiem, un iesaistītiem uzņēmumiem ir iespēja šos secinājumus

atspēkot, to nevar uzskatīt par nevainīguma prezumpcijas pārkāpumu⁷⁹. Netiešie pierādījumi un no pieredzes izrietošu konstatējumu izmantošana galu galā ir atzīta arī klasiskajā kriminālprocesā.

94. Minēto var rezumēt šādi:

— Tiesvedībā valsts tiesā pierādīšanas apjoms attiecībā uz EKL 81. panta pārkāpuma pierādījumiem ir nosakāms atbilstoši attiecīgajām valsts iekšējām tiesībām, turklāt ir jāievēro līdzvērtības un efektivitātes principi, kā arī vispārējie Kopienų tiesību principi.

— Atbilstoši efektivitātes principam EKL 81. panta pārkāpuma pierādīšanai nedrīkst izvirzīt tik augstas prasības, ka šī pierādīšana būtu pārmērīgi apgrūtināta

75 — 2000. gada 13. aprīļa spriedums lietā C-292/97 *Karlsson u.c.* (*Recueil*, I-2737. lpp., 37. punkts) un 2007. gada 3. maija spriedums lietā C-303/05 *Advocaten voor de Wereld* (Krājums, I-3633. lpp., 45. punkts); skat. arī Eiropas Savienības Pamatiesību hartas 51. panta 1. punktu.

76 — Iepriekš 18. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Hüls/Komisija*, 149. un 150. punkts, un iepriekš 26. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Montecatini/Komisija*, 175. un 176. punkts.

77 — Parakstīta Romā 1950. gada 4. novembrī.

78 — Eiropas Savienības Pamatiesību harta tika svinīgi proklamēta vispirms 2000. gada 7. decembrī Nicā (OV C 364, 1. lpp.) un pēc tam vēlreiz 2007. gada 12. decembrī Strasbūrā (OV C 303, 1. lpp.). Lai gan tai vēl nav ar primārām tiesībām salīdzināmā saistošā tiesiskā spēka, tomēr tajā kā tiesību pētīšanas avotā ir atrodams norādes par Kopienų tiesības garantētajām pamattiesībām; šajā sakarā skat. 2006. gada 27. jūnija spriedumu lietā C-540/03 Parlaments/Padome, sauktu "ģimenes apvienošanās" (Krājums, I-5769. lpp., 38. punkts), un manu 2005. gada 8. septembra secinājumu šajā lietā 108. punktu, kā arī turpmāk 2007. gada 13. marta spriedumu lietā C-432/05 *Unibet* (Krājums, I-2271. lpp., 37. punkts).

79 — Šajā ziņā skat. iepriekš 18. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *Hüls/Komisija*, 155. punkts, un iepriekš 26. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *Montecatini/Komisija*, 181. punkts, saskaņā ar ko, šādi rīkojoties, nav saskatāma nekāda aizliegta pierādīšanas pienākuma apgrīšana.

vai padarīta par praktiski neiespējamu. It īpaši valsts tiesas nevar neņemt vērā konkurences noteikumu pārkāpumu konstatēšanā tipiskās pierādīšanas īpatnības un, novērtējot tipisku notikumu gaitu, tām ir jāļauj izmantot no pieredzes izrietošus konstatējumus.

- Neskarot gadījumus, kad ir pierādīts pretējais, kas ir jāveic iesaistītiem uzņēmumiem, arī valsts tiesām par pamatu jāņem tas, ka uzņēmumi, kas ir piedalījušies darbību saskaņošanā un turpmāk paliek aktīvi tirgū, nosakot savu rīcību šajā tirgū, ņem vērā informāciju, ar kuru tie apmainījušies ar saviem konkurentiem.

3) Par trešo prejudiciālo jautājumu: cēloņsakarības prezumpcija, darbību saskaņojot tikai vienu reizi

95. Papildinot otro prejudiciālo jautājumu, iesniedzējtiesa ar savu trešo jautājumu būtībā vēlas noskaidrot, vai cēloņsakarības starp saskaņotu darbību un rīcību tirgū prezumpcija ir piemērojama tikai darbību saskaņošanai, kas turpinās ilgāku laika posmu, vai arī tādai darbību saskaņošanai, kas notiek tikai vienu reizi, ar nosacījumu, ka iesaistītie uzņēmumi paliek aktīvi tirgū.

96. Šis jautājums balstīts uz apstākli, ka šajā gadījumā Nīderlandes mobilo telekomunikāciju pakalpojumu sniedzēju pārstāvju tikšanās ir notikusi tikai vienu reizi, tas ir, 2001. gada jūnijā.

97. *T-Mobile, KPN un Vodafone* cēloņsakarības prezumpcijā saskata šauri interpretējamu izņēmumu, kam būtu jābūt ierobežotam ar darbības regulāras saskaņošanas starp uzņēmumiem gadījumu un kas nebūtu jāpaplašina līdz vienreizējam saskaņošanas procesam.

98. Es šai izpratnei nepiekrītu.

99. No spriedumiem, kuros Tiesa ir atzinusi cēloņsakarības prezumpciju, neizriet nedz tas, ka šī prezumpcija būtu izņēmums no vispārēja noteikuma, nedz arī tas, ka tā būtu piemērojama tikai regulāras vai katrā ziņā vairākkārtējas darbību saskaņošanas gadījumā. Tieši

pretēji, atbilstoši Tiesas izvēlētajam formulējumam cēloņsakarība ir uzskatāma par standarta gadījumu. Tas tāpēc, ka prezumpcija ir “piemērojama” pavisam vispārīgi un tā ir pakļauta tikai vienam ierobežojumam: to var atspēkot ar pierādījumu par pretējo, kas ir jāsniedz skartajam uzņēmumam⁸⁰.

100. Tiesas vēlāk izdarītā atsaucē uz darbību saskaņošanu, kas regulāri notiek ilgākā laika posmā, nav uzskatāma par vēl vienu cēloņsakarības prezumpcijas ierobežojumu. Tieši pretēji, tā ir izprotama tādējādi, ka, ja uzņēmumi savu darbību ir saskaņojuši ilgākā laika posmā, cēloņsakarības prezumpcija tiek vēl pastiprināta. To atklāj jau Tiesas izvēlētais formulējums — “tas ir piemērojams it īpaši tad, ja [...]”⁸¹.

101. Vispārējs cēloņsakarības prezumpcijas ierobežojums, manuprāt, neizriet arī no *T-Mobile* citētās Pirmās instances tiesas judikatūras⁸², kur atbilstoši lietas apstākļiem runa bija par dalību vairākās sanāksmēs ar

pret konkurenci vērstu mērķi.

102. Ja uzskatītu, ka lietā *Anic Partecipazioni* ģenerālvokāts Kosma [*Cosmas*], izvirzot apgalvojumu par atšķirību starp dalību vienā sanāksmē un dalību virknē sanāksmju⁸³, būtu domājies mazāk tālejošu cēloņsakarības prezumpciju, tad šajā punktā Tiesa viņa secinājumus katrā ziņā nav atbalstījusi.

103. Ir jāpiebilst, ka cēloņsakarības prezumpcijas ierobežojums ar regulāras ilgākā laika posmā notiekošas darbību saskaņošanas gadījumiem nav nepieciešams arī pēc būtības. Proti, es uzskatu, ka nepastāv neviens vispārīgs no pieredzes izrietošs konstatējums, saskaņā ar kuru vienreizēja informācijas apmaiņa starp konkurentiem nevarētu novest pie pret konkurenci vērstas to rīcības tirgū saskaņošanas un tas būtu iespējams tikai regulāru kontaktu ilgākā laika posmā rezultātā⁸⁴. Tādējādi dažu lietas dalībnieku izvirzītā nevainīguma prezumpcija neliek attiecībā uz cēloņsakarību vienreizējas saskaņošanas gadījumu aplūkot citādi nekā regulāras un ilgākā

80 — Iepriekš 18. zemsvītras piezīmē minētie spriedumi lietā Komisija/*Anic Partecipazioni*, 121. punkta pirmais teikums, un lietā *Hüls/Komisija*, 162. punkta pirmais teikums.

81 — Iepriekš 18. zemsvītras piezīmē minētie spriedumi lietā Komisija/*Anic Partecipazioni*, 121. punkta otrais teikums, un lietā *Hüls/Komisija*, 162. punkta otrais teikums.

82 — 2001. gada 12. jūlija spriedums apvienotajās lietās T-202/98, T-204/98 un T-207/98 *Tate & Lyle u.c./Komisija (Recueil, II-2035. lpp., 66. punkts)*.

83 — Ģenerālvokāta Kosmas [*Cosmas*] 1997. gada 15. jūlija secinājumi iepriekš 18. zemsvītras piezīmē minētajā lietā Komisija/*Anic Partecipazioni*, 56. punkts.

84 — Šajā sakarā no judikatūras izriet, ka EKL 81. panta pārkāpums var izrietēt no izolētas darbības, no vairākām darbībām vai turpinātām darbībām; skat. iepriekš 18. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā Komisija/*Anic Partecipazioni*, 81. punkts, un iepriekš 27. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu apvienotajās lietās *Aalborg Portland u.c./Komisija*, 258. punkts.

laika posmā pastāvošas saskaņošanas gadījumu.

104. Kā pamatoti norāda Nīderlandes valdība, tas, cik bieži, cik regulāri un kādā formā konkurentiem ir jānodibina kontakts, lai panāktu to rīcības tirgū saskaņošanu, ir atkarīgs no saskaņošanas priekšmeta un attiecīgajiem tirgus apstākļiem.

105. Ja iesaistītie uzņēmumi noslēdz aizliegtu vienošanos ar kompleksu, pārdomātu sistēmu, kas ietver ilgākam laikposmam paredzētu saskaņošanu attiecībā uz lielu to rīcības tirgū aspektu skaitu, tad var būt vajadzīga regulāra kontaktu uzņemšana ilgākā laika posmā. Turpretim, ja, kā tas ir šajā lietā, darbību saskaņošanu vēlas īstenot tikai konkrētā aspektā, veicot vienreizēju rīcības tirgū koriģēšanu saistībā tikai ar vienu konkurences parametru, tad arī vienreizēja kontaktu uzņemšana starp konkurentiem var būt pietiekams pamats, lai īstenotu iesaistīto uzņēmumu paredzēto pret konkurenci vērsto mērķi un tādējādi būtu cēlonis vēlākai rīcībai tirgū.

106. Tātad, apstākļi vien, ka kontaktu uzņemšana ir notikusi tikai vienu reizi, nepieciešami nenozīmē, ka situācija ar pierādījumiem ir slikta. Tieši pretēji, izšķiroši ir tikai tas, vai notikusi kontaktu uzņemšana, pat ja tā būtu tikai vienreizēja informācijas apmaiņa, par iegāsti izmantojot vienīgu sanāksmi, iesaistītajiem uzņēmumiem konkrētā gadījumā ir devusi iespēju faktiski savstarpēji saskaņot savas darbības un tādējādi apzināti

aizstāt ar riskiem saistītu konkurenci ar praktisku sadarbību. Izskatāmajā gadījumā visa Tiesas rīcībā esošā informācija norāda, ka tas tā ir bijis, jo jau pēc vienreizējās kontaktu uzņemšanas izplatītāju standarta atlīdzības samazināšana faktiski ir notikusi.

107. Tomēr kontaktu starp konkurentiem uzņemšanas gadījumu skaits un regularitāte var būt norāde par konkurences noteikumu pārkāpuma ilgumu un smagumu. Tā ir jāņem vērā iespējamā naudas soda apmēra aprēķināšanā⁸⁵ un tai, iespējams, var būt nozīme, nosakot trešo personu attiecīgo zaudējumu atlīdzības prasījumu apmēru, it īpaši tad, ja atbilstoši piemērojama valsts tiesību sistēmai ir pieļaujami zaudējumu atlīdzības prasījumi ar soda raksturu [*Strafschadensersatz*]⁸⁶.

108. Minēto var rezumēt šādi:

Arī tad, ja starp konkurentiem, kas turpmāk paliek aktīvi tirgū, darbību saskaņošana ir notikusi tikai vienu reizi, var tikt prezumēts, pastāvot iespējai pierādīt pretējo, ka šī saskaņošana ietekmējusi to rīcību tirgū. Šāda prezumpcija it īpaši ir piemērojama tad, ja runa ir tikai par darbību saskaņošanu konkrētā aspektā, veicot vienreizēju iesaistīto personu rīcības tirgū koriģēšanu saistībā tikai ar vienu konkurences parametru.

85 — Kopienų līmeņi tas tieši izriet no Regulas Nr. 1/2003 23. panta 3. punkta.

86 — Šajā sakarā skat. iepriekš 61. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu apvienotajās lietās *Manfredi* u.c., 92. punkts.

VI — Secinājumi

109. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, ierosinu Tiesai šādi atbildēt uz *College van Beroep voor het bedrijfsleven* jautājumiem:

- 1) a) saskaņotām darbībām pret konkurenci vērsti mērķis EKL 81. panta 1. punkta izpratnē ir tad, ja, atbilstoši to saturam un nolūkam, kā arī ievērojot to tiesisko un saimniecisko kontekstu, šīs darbības ir konkrēti piemērotas, lai nepieļautu, ierobežotu vai izkropļotu konkurenci kopējā tirgū. Tam, vai šāda konkurences nepieļaušana, ierobežošana vai izkropļošana patiešām iestājas, tāpat kā saskaņoto darbību tiešai ietekmei uz gala patērētājiem, nav nozīmes;

 - b) konfidenciālas informācijas apmaiņai starp konkurentiem pret konkurenci vērsti mērķis piemīt tad, ja šī apmaiņa ir piemērota, lai novērstu pastāvošo nenoteiktību par iesaistīto uzņēmumu plānojamo rīcību tirgū un tādējādi apdraudētu brīvās konkurences spēles noteikumus;
-
- 2) a) tiesvedībā valsts tiesā pierādīšanas apjoms attiecībā uz EKL 81. panta pārkāpuma pierādījumiem ir nosakāms atbilstoši attiecīgajām valsts iekšējām tiesībām, turklāt ir jāievēro līdzvērtības un efektivitātes principi, kā arī vispārējie Kopienų tiesību principi;

- b) atbilstoši efektivitātes principam EKL 81. panta pārkāpuma pierādīšanai nedrīkst izvirzīt tik augstas prasības, ka šī pierādīšana būtu pārmērīgi apgrūtināta vai padarīta par praktiski neiespējamu. Tāpēc valsts tiesas nevar neņemt vērā konkurences noteikumu pārkāpumu konstatēšanā tipiskās pierādīšanas īpatnības un, novērtējot tipisku notikumu gaitu, tām ir jāļauj izmantot no pieredzes izrietošus konstatējumus;

- c) neskarot gadījumus, kad ir pierādīts pretējais, kas ir jāveic iesaistītiem uzņēmumiem, arī valsts tiesām par pamatu jāņem tas, ka uzņēmumi, kas ir piedalījušies darbību saskaņošanā un turpmāk paliek aktīvi tirgū, nosakot savu rīcību šajā tirgū, ņem vērā informāciju, ar kuru tie apmainījušies ar saviem konkurentiem;

- 3) arī tad, ja starp konkurentiem, kas turpmāk paliek aktīvi tirgū, darbību saskaņošana ir notikusi tikai vienu reizi, var tikt prezumēts, pastāvot iespējai pierādīt pretējo, ka šī saskaņošana ietekmējusi to rīcību tirgū. Šāda prezumpcija it īpaši ir piemērojama tad, ja runa ir tikai par darbību saskaņošanu konkrētā aspektā, veicot vienreizēju iesaistīto personu rīcības tirgū koriģēšanu saistībā tikai ar vienu konkurences parametru.